

Inwentaryzacja – najczęściej popełniane błędy

Opracowała: Małgorzata Celuch, wicedyrektorka w zespole szkół, nauczycielka matematyki i informatyki

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości* (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 395 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz.U. z 2017 r. poz. 1911),
- *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej* (Dz.U. z 2018 r. poz. 109).

Inwentaryzację stanowi ogół czynności rachunkowych zmierzających do sporządzenia szczegółowego spisu z natury składników majątkowych oraz źródeł ich pochodzenia na ustalony dzień. Inwentaryzacja polega na ustaleniu za pomocą spisu faktycznego stanu wszystkich rzeczowych i pieniężnych składników majątkowych, wyjaśnieniu różnic pomiędzy stanem stwierdzonym podczas inwentaryzacji (rzeczywistym), a stanem wynikającym z ewidencji księgowej.

Głównym celem inwentaryzacji jest:

- ustalenie rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,
- porównanie stanu rzeczywistego ze stanem ewidencyjnym,
- ujawnienie różnic inwentaryzacyjnych oraz ich wyjaśnienie,
- rozliczenie osób materialnie odpowiedzialnych lub współodpowiedzialnych za powierzone im mienie,
- ocena przydatności składników majątkowych oraz
- skorygowanie stanu ewidencyjnego.

Inwentaryzacja jest zadaniem czasochłonnym i pracochłonnym, ale koniecznym i niezwykle ważnym. Należy dokonać zatem wszelkich starań, aby przebiegała ona zgodnie z prawem,

sprawnie, a przede wszystkim bezbłędnie.

Poniższa tabela zawiera błędy, które mogą wystąpić podczas dokonywania inwentaryzacji oraz możliwe konsekwencje wynikające z ich popełnienia.

Błędy w fazie przygotowań do inwentaryzacji

Lp.	Błędy	Możliwe skutki
1.	Brak odpowiednio przeszkolonych osób do przeprowadzenia inwentaryzacji	Niepełna wiedza na temat zasad przeprowadzania inwentaryzacji, niewystarczająca znajomość aktów prawnych regulujących te zasady przyczynia się do powstania wielu błędów i nieprawidłowości podczas przeprowadzania inwentaryzacji
2.	Brak instrukcji inwentaryzacyjnej	Niejasne i nieprecyzyjne wytyczne co do inwentaryzacji, utrudniają wyciąganie konsekwencji wobec osób odpowiedzialnych za powstanie nieprawidłowości
3.	Brak zarządzenia o przeprowadzeniu i terminach inwentaryzacji	Brak właściwego przepływu informacji dotyczącego inwentaryzacji może spowodować: • opóźnienie wykonania poszczególnych czynności i zadań, • trudności w wyznaczeniu osób do komisji inwentaryzacyjnych, • niedotrzymanie terminów, • niewykonanie poleceń, • brak jednolitości w czynnościach ewidencyjnych
4.	Brak harmonogramu inwentaryzacji	• Większe prawdopodobieństwo niedotrzymania terminu. • Nieprzygotowanie pomieszczeń, materiałów oraz dokumentów. • Nakładanie się na siebie kilku czynności. • Trudności w kontrolowaniu poszczególnych zadań
5.	Niepowołanie zespołów spisowych	Brak możliwości dokonania spisu z natury

6	Nieprawidłowe przygotowanie rejonów spisowych oraz brak oznaczenia numerami inwentarzowymi inwentaryzowanych składników majątku	Utrudnienia i opóźnienia w dokonywaniu inwentaryzacji zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia sporej liczby błędów
7	Wyznaczenie do zespołów spisowych osób materialnie odpowiedzialnych za spisywane elementy oraz powołanie w skład komisji inwentaryzacyjnej głównego księgowego	Brak obiektywizmu podczas dokonywania spisu może prowadzić do nierzetelnego przeprowadzenia spisu
8	Powoływanie do prac inwentaryzacyjnych osób niekompetentnych	Nieprawidłowe wykonanie czynności inwentaryzacyjnych
9	Wyznaczenie do zespołu spisowego jednej osoby	• Brak możliwości kontroli czynności spisowych. • Możliwość sporządzenia nierzetelnego spisu. • Zbyt długi czas trwania spisu
10	Niezebranie oświadczeń o wyprowadzeniu i uzgodnieniu ewidencji ilościowej	Brak możliwości określenia zakresu odpowiedzialności przy wyjaśnianiu różnic inwentaryzacyjnych
11	Niewłaściwe przygotowanie, wydawanie i rozliczanie arkuszy spisów z natury	Błędy w przeprowadzaniu i dokumentowaniu inwentaryzacji

Błędy w trakcie inwentaryzacji

Lp.	Błędy	Możliwe skutki
12.	Błędne, niezgodne z obowiązującymi zasadami wycenianie inwentaryzowanych składników oraz ujmowanie różnic inwentaryzacyjnych w księgach rachunkowych	Nierzetelność i brak skuteczności inwentaryzacji
13.	Brak oceny przydatności spisywanego mienia podczas inwentaryzacji	Zawyżanie wartości mienia w księgach w stosunku do realnej wartości
14.	Nieocenianie podczas spisu z natury stanu technicznego mienia	Brak możliwości rzetelnego rozliczenia osób materialnie odpowiedzialnych za spisywane mienie

15.	Nieujawnianie nadwyżek	Inwentaryzacja stwarza nierzetelny obraz sytuacji majątkowej jednostki
16.	Przepisywanie składników majątku z ewidencji na arkusze spisu z natury	- Nierzetelność spisu z natury. - Dopasowywanie stanów faktycznych do ewidencyjnych sprawia, że inwentaryzacja staje się działaniem nieprzydatnym
17.	Zastosowanie nieodpowiedniej jednostki miary do spisywanego mienia, np. liczenie sztuk zamiast ważenia	Rezultaty spisu są nieprzydatne i nie ma możliwości porównania ich z zapisami księgowymi
18.	Brak oceny przydatności inwentaryzowanych aktywów rzeczowych	Brak rzeczywistej oceny wartości posiadanego mienia
19.	Ruch składników majątku podczas spisu z natury, np. pożyczanie sprzętów między polami spisowymi, ich fizyczne przenoszenie	- Takie działanie utrudnia dokonania spisów. - Może przyczyniać się do powstania błędów w spisach
20.	Błędne kwalifikowanie stwierdzonych różnic inwentaryzacyjnych	- Błędne określenie wartości inwentaryzowanego mienia. - Brak możliwości realnego rozliczenia osób materialnie odpowiedzialnych za mienie. - Wprowadzanie nierzetelnych wartości księgowych do sprawozdania finansowego. - Możliwość powstania roszczeń wobec pracodawcy
21.	Przekraczanie ustalonych terminów harmonogramu przeprowadzania inwentaryzacji	- Rozliczenie inwentaryzacji może nastąpić po dniu bilansowym. - Brak koordynacji realizowanych podczas inwentaryzacji czynności
22.	Dokumentowanie inwentaryzacji niezgodnie z obowiązującymi zasadami np. stosowanie niewłaściwych wzorów druków	- Zaciemnienie efektów inwentaryzacji. - Utrudnienie lub uniemożliwienie dokonania porównań ze stanem wcześniejszym
23.	Błędne lub nieskrupulatne wypełnianie arkuszy spisowych, np. w sposób nieczytelny	Utrudnienie odczytania danych prowadzi do zmniejszenia efektywności inwentaryzacji
24.	Dokonywanie poprawek na arkuszach spisowych w sposób nieczytelny, np. przy użyciu	Działanie niezgodne z prawem – z zasadami wypełniania dokumentacji księgowej.

	korektora, niewpisywanie daty poprawki, brak podpisu osoby jej dokonującej	- Niespełnienie wymogów dowodu księgowego. - Brak podstaw do prowadzenia postępowań wyjaśniających
25.	Brak właściwego zakończenia arkuszy spisowych poprzez brak adnotacji „spis zakończono na pozycji”) lub brak „wyzetowania” wolnych pól w arkuszach spisowych	- Brak pełnego udokumentowania inwentaryzacji. - Zaistnienie możliwości dopisywania pozycji po przeprowadzonym spisie z natury
26.	Wystawianie fikcyjnych dokumentów lub fałszowanie danych w arkuszach spisowych	Cel takiego działania stanowi chęć ukrycia różnic inwentaryzacyjnych. Tym samym, uniemożliwia się poznanie faktycznych skutków inwentaryzacji

Błędy w fazie zakończenia inwentaryzacji

Lp.	Błąd	Możliwe skutki
27.	Brak wyrywkowej kontroli poprawności arkuszy spisowych	Brak możliwości weryfikacji błędów popełnionych podczas spisu
28.	Nierejestrowanie druków arkuszy spisowych jako druków ścisłego zachowania	- Niemożliwość rzetelnego rozliczenia zespołów spisowych. - Brak nadzoru nad dokumentacją inwentaryzacyjną. - Arkusze spisowe tracą na swoim znaczeniu dowodowym
29.	Nieopracowanie sprawozdania końcowego przez zespoły spisowe lub komisję inwentaryzacyjną	Niedoinformowanie dyrektora o wynikach inwentaryzacji
30.	Nieujęcie stwierdzonych wyników inwentaryzacji w księgach rachunkowych	- Nieosiągnięcie celu inwentaryzacji. - Wspomniany błąd stanowi podstawę do zastosowania kar dyscyplinarnych wobec członków komisji inwentaryzacyjnej. - Brak poprawnych zapisów w księgach rachunkowych stanowi również podstawę do wyciągnięcia konsekwencji wobec dyrektora jako osoby odpowiedzialnej za politykę rachunkową
31.	Brak właściwej kontroli przygotowania, przebiegu i rozliczenia inwentaryzacji, nieprzeprowadzanie kontroli	- Niewystarczające kontrole lub ich brak powodują wzrost błędów oraz powielanie nieprawidłowości. - Brak możliwości terminowej reakcji na

	czynności inwentaryzacyjnych	stwierdzone nieprawidłowości. • Możliwość przekroczenia terminów ustalonych w harmonogramie
32.	Zbyt łagodne traktowanie niczym nieusprawiedliwionych naruszeń prawa i mienia oraz fałszerstw i malwersacji	Łagodne kary za nieodpowiedzialne zachowanie lub łamanie prawa podczas inwentaryzacji spowodują, że członkowie kolejnych komisji inwentaryzacyjnych nie będą mieli obaw przed powielaniem takich zachowań